

**Лахтіонова М., здобувач вищої освіти,
Науковий керівник: Солодка А.**
Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського
a.solodkaya1967@gmail.com

ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС: ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ

Бурхливий розвиток політичного дискурсу в сучасному житті України, а також збільшення перекладів політичних діячів в українській та англійській лінгвospільнотах викликають нагальну необхідність опису закономірностей та специфіки перекладу текстів даного комунікативного простору.

Політичний дискурс – це явище, з яким людина стикається щодня, ним цікавляться як професіонали у сфері політики, так і широке коло громадян. Ця галузь досліджень привертає увагу українських вчених (В. Громовенко, Н. Кондратенко, Л. Нагорна, М. Нарійчук) [1; 2; 3; 4].

Слід зазначити, що особливості відтворення в українсько-англійському перекладі оцінної лексики, як одного із засобів реалізації домінуючої функції політичного дискурсу, не знайшли достатньо повного відображення у сучасних дослідженнях, що й обумовлює актуальність цієї теми.

Метою статті є виявлення особливостей відтворення оцінних лексичних одиниць в українсько-англійському перекладі текстів політичного дискурсу.

Матеріалом дослідження слугували 300 оцінних лексичних одиниць з текстів дискусій самітів Ради Європи, виступів та прес-конференцій політичних діячів (2021) та їх відповідності у текстах перекладу. Результатом дослідження є визначення залежності ступеня структурної, семантичної та комунікативної близькості оцінного значення одиниць тексту оригіналу та його відповідників у перекладі від низки прагматичних чинників.

Оціночні лексичні одиниці розглядаються з погляду їх функціонування у певній комунікативній ситуації, а саме, у ситуації політичного спілкування. Дослідження мовних одиниць у рамках дискурсивного підходу передбачає врахування ситуативного та соціокультурного контексту, що включає ситуацію спілкування, учасників, їх цілі та завдання, а також приналежність дискурсу до певної культури та його соціальні параметри.

Функціональна специфіка політичного дискурсу визначає використання оцінної лексики, як одного із засобів формування впливового ефекту мовленнєвих творів, що належать до зазначеного комунікативного простору.

Дослідження структурно-семантичних аспектів перекладу оцінної лексики дозволило виявити залежність використання у перекладі регулярних відповідників та різних перекладацьких трансформацій залежно від типу оцінки, що репрезентується. В результаті було встановлено, що основним критерієм оцінки ступеню структурно-семантичного ізоморфізму лексичних одиниць тексту оригіналу, що репрезентує прагматичну оцінність, та їх відповідностей у тексті перекладу, є врахування прагматичної ситуації, що включає соціальні та ідеологічні норми та стереотипи. Структурно-

семантичний ізоморфізм визначає переважне використання при перекладі прийомів транскрипції/транслітерації та калькування. При цьому відповідності, які створюються за допомогою зазначених трансформацій, переходять у ранг регулярних через високу частотність їх застосування.

При аналізі особливостей перекладу функціонально-прагматичної лексики було виявлено тенденцію як до збереження, так і до зміни інтенсивності оцінного значення, чому сприяє переважне використання наступних трансформацій: калькування вихідної структури, модуляції, антонімічного перекладу.

Таким чином, у перекладі оцінність різних типів актуалізується шляхом поєднання регулярних відповідностей та різних трансформацій, що дозволяють зберігати або модифікувати варіантні характеристики оцінної ознаки – інтенсивність, афективність та категоричність. При цьому інваріантом оцінного значення, що забезпечує комунікативну рівноцінність текстів оригіналу та перекладу, є структура та полярність оцінки (+/-).

Еквівалентне відтворення прагматичного потенціалу тексту оригіналу не завжди є завданням перекладу. Порівняльний аналіз прагматично-оцінних лексичних одиниць іноземної мови та їх відповідників у мові перекладу дозволив виявити основні способи перекладу, а застосування методу кількісного підрахунку – співвідношення різних видів трансформацій, використаних під час перекладу лексичних одиниць.

У результаті було виявлено, що у більшості випадків між прикладами іноземною мовою та їх відповідниками у мові перекладу спостерігаються відносини структурно-семантичного ізоморфізму, що визначає переважне використання при перекладі прийомів транскрипції/транслітерації (43%) та калькування (52%). Відповідності, що створюються за допомогою зазначених трансформацій, як правило, переходять до регулярних при збереженні вихідного полюса оцінки. Це обумовлено наявністю в обох лінгвоспільнотах відповідних денотатів, а також збігом суспільних позицій щодо описуваних ними явищ. Незначний відсоток використання інших видів трансформацій (експлікація – 3%, антонімічний переклад – 1%, конкретизація – 1%) свідчить про нетиповість їх використання при перекладі.

У результаті порівняльного аналізу мовного матеріалу було виявлено основні напрями модифікацій варіантних характеристик оцінного значення лексичних одиниць в українсько-англійському перекладі текстів, які стосуються простору політичного дискурсу. Дані модифікації реалізують такі основні стратегії перекладу: стратегію інтенсифікації, стратегію деінтенсифікації, стратегію збереження вихідної інтенсивності оцінки. Можливість модифікації оцінного значення в рамках зазначених стратегій забезпечується градацією оціночної шкали. Досягнення зазначених стратегій можливе завдяки використанню низки перекладацьких прийомів. Так, при орієнтації на стратегію інтенсифікації застосовуються наступні прийоми: експлікативний антонімічний переклад, різновекторна модуляція у напрямі «причина - наслідок», оцінна категоризація, персоніфікація, деевфемізація, оцінна експлікація. Реалізація стратегії деінтенсифікації досягається шляхом

наступних трансформацій: імплікативного антонімічного перекладу, різновекторної модуляції у напрямку «наслідок-причина», оцінної імплікації, зміни оцінної структури. Збереження вихідного рівня інтенсивності та категоричності оцінного значення досягається шляхом використання традиційних відповідностей, прийомів експлікації, семантичного калькування, конкретизації, відтворення конотативних синонімів.

Виявлені в результаті порівняльного аналізу прагматичні фактори визначають спрямованість перекладача на реалізацію однієї з виділених стратегій. Дані фактори включають 1) належність тексту оригіналу до певного типу дискурсу, тобто залежність оцінних характеристик іноземного тексту та специфіки функціонування оцінної лексики від доміантних функцій політичного дискурсу; 2) орієнтацію на адресата перекладу, наявність в нього фонових знань та оцінних стереотипів, що дозволяє визначити його потенційну реакцію; 3) мету перекладу, яка передбачає наявність у перекладача певних установок.

Орієнтація на стратегію інтенсифікації ґрунтується на наступних перекладацьких установках: дискредитація об'єкта оцінки; критики дій опонента; конкретизації оцінюваної ситуації; привернення уваги; позитивної презентації.

Основою стратегії деінтенсифікації є такі установки: дипломатичність у критиці, політкоректність в оцінці, корекція мовного іміджу суб'єкту оцінки, виправдання та підтримка політичного курсу.

Особливий інтерес для дослідження різних аспектів відтворення оцінної лексики становлять лексичні одиниці, оцінність яких обумовлена їх вживанням як основи засобів образності – метафор, порівнянь, алюзій. В цьому зв'язку є перспективним розгляд специфіки перекладу таких лексичних одиниць як засобів актуалізації оцінного змісту висловлювання іноземною мовою зовнішньополітичних питань.

Список джерел:

1. Громовенко В. Дослідження політичного дискурсу в лінгвістиці. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство), 2015. Вип. 21, С. 238–242.
2. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: монографія. Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. Одеса: Чорномор'я, 2007.
3. Нагорна Л.П. Політична мова і мова політики: діапазон можливостей політичної лінгвістики. К.: Світогляд, 2005.
4. Нарійчук М. Українські політичні реалії в англomовному політичному дискурсі. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 2013.